

PROZA

Milan Dekleva

Z bliskom v krempljih

Vidiš ga, kako prihaja po dolgem hodniku, in veš, kaj bo sledilo. Želodec zadrgeta in se skrči, mehur se hoče izprazniti. Roke zatlačiš v žep, se obrneš in odideš proti stranišču. Mirno, si dopoveduješ, da ne bo opazil strahu. A telo te izda, koža te izda, smrdiš po strahu, izparevaš strah kot konj, ki ga vlečejo v klavnico. Na hrbtu čutiš njegov pogled in veš, da se ti bliža. Ko hočeš prijeti kljuko, te odsune in ti s telesom zastavi pot.

"Hej, a te lulat?"

Stisneš ustnice, da ti zobje ne bi šklepetali, mu pogledaš v mrzle, porogljive oči, pokimaš.

"Je huda nuja?" se zadovoljno slini.

Pokimaš.

"Te bom pospremil. Tvoja mamica mi je naročila, da moram paziti nate, in stranišča so nevarna. Saj veš, lahko ti spodrsne na ploščicah in si zlomiš vrat. Bi imel rad zlomljen vrat?"

Odkimaš. Čutiš, kako te zgrabi za ovratnik in povleče za sabo. V stranišču ni nikogar, le hlad in tišina. Klici, smeh in vreščanje otrok na hodniku se oddaljujejo. Ta hip pogrešaš hrup, pogrešaš množico. Razmišljaš živalsko: z zobmi, z nohti, s stegni. Odkimaš.

"No, vidiš," reče, napne ustnice kot trobentač in pljune na tla, pred tvoje copate. "Vidiš, Miško, kako spolzka so tla?"

Prikimaš. Čakaš, da bo čas prinesel spremembo, odrešitev, olajšanje. Morda bo kdo z ulice vrgel kamen v straniščno okno in povzročil preplah.

Morda bo v Džeka treščila strela z jasnega, morda bo dobil astmatični napad, morda ga bo vrglo po božje in se bo začel sliniti in peniti, se zvrnil po tleh in si razgrizel jezik. Svoj zoprni, prostaški, svinjski jezik. Čakaš na čudež, čeprav veš, da ga ne bo, da čas nikoli ne prinese odrešitve.

"Nisem Miško," izhropeš. "Lan sem. Ime mi je Lan."

"Lan, zmeraj posran," odvrne in se ti reži.

Dlani se ti, proti tvoji volji, stisnejo v pesti.

"Ha, Miško, končno," izcedi skoz porumenele zobe, nad katerimi poganjajo pravi pravcati moški brki. "Si se odločil?"

S strašnim naporom razkleneš prste, in da bi ga pomiril, dvigneš roke pred obraz. Odkimaš, bled od izčrpanosti.

"Okej," sikne in se nagne k tebi.

Začutiš smrad njegovih ust, zadah po česnu in še po nečem, česar v prvem trenutku ne prepoznaš. Zadah po pepelu, pomisliš, a ni to, ni to. Potem naenkrat razumeš: tako smrdi prežvečena hudobija, sovraštvo, ujeto v presnovo odraščajočega dečka. V oči ti stopijo solze.

"Poslušaj, cmera lanena," reče, "dolžan si mi tri Prešerne. Obožujem pesnike, zato mi jih boš jutri prinesel. Prišel boš sem, ob istem času, kapiraš? Vzel boš denar iz žepa in me prosil, naj ga vzamem, ker ukradeni denar boli in dela človeka umazanega. Jasno?"

Trepetaš od strahu in gnusa. Prikimaš. Znova pljune, slina ti oškropi copate in rob hlač, krcne te v prsi, da odstopiš, z zaničljivo zmrdo na obrazu odsune vrata in odide. Skočiš v kabino, pokrov na školjki je k sreči dvignjen, iz spodnjih hlač izbezaš lulčka, ki se je skrčil in postal podoben zmrznjenemu črvu, mokriš. Iz telesa odteka strah, gnus pa ostaja in se ti dviga v grlo. Skloniš se in bruhneš.

Pokukaš v garderobo, previdno vstopiš in odideš do svoje omarice. Nikogar ne vidiš, a v nosnice ujameš vonj po človeku. Ni nevaren, ni. Diši po višnjah, gabardenu in oblazinjenem pohištvu. Odkleneš omarico, natakneš čevlje in jakno, pospraviš copate. V spomin ti prhne slika stranišča, slabosti, Džekijevega pljunka. Ponižan objameš obraz z dlanmi in komolce nasloniš na kolena. Zajame te panika, zazdi se ti, da je dan minil in da bo kmalu

jutri. Rad bi bil vesoljec, rad bi potoval s svetlobno hitrostjo, tako bi ustavil čas in jutrišnjega dne ne bi bilo. Zavzdihneš.

"Nesrečno zaljubljen?"

Po glasu spoznaš prijatelja, seveda, njemu pripada vonj po urejenem meščanskem domu, trzneš z glavo, vstaneš, zgrabiš torbo, se nasmehneš. Odkimaš.

"Nehaj, Maj. Ko bi le bil."

"Od kod torej težka glava in prsi, polne zdihljajev?"

S konico čevlja pobrišeš nevidni madež na tleh. Razmišljaš o Majeви vedrosti, nezateženosti, pojavnosti. Odkimaš.

"Ne morem ti povedat."

"Lahko," reče, "a nisem tvoj prijatelj?"

"Si."

Zasučeš se in odkorakaš proti izhodu, v predverje šole. Presenečen si nad jakostjo prijateljevih korakov, ki ti sledijo. Slišiš jih s pasjo jasnostjo, zdi se ti, da ti dotiki gumijastega podplata ob tla v glavi prižigajo majcene plamenčke. To pride od strahu, pomisliš, spreminjam se v žival. Med hojo proti velikim vhodnim vratom prisluškuješ prostoru, zbehan od oddaljenosti drugih glasov in zvokov. Varno, varno. Kljuka na vratih zacvili kot tovornjak ob naglem zaviranju, stopiš ven, v svetlobo, križišče glasov in vonjev ulice. Še včeraj bi se vzradostil, danes pa ... Danes so tvoji čuti napeti kot gnojna bula, ne moreš uživati v bistrini vetra, ki ti hladi kožo.

"Maj," rečeš, "se ti mudi domov?"

Prijatelj odkima, čaka, kaj bo sledilo.

"Bi šel z mano do proge?"

"Z veseljem," reče, potem pa dvigne kazalec in se nasmehne. "Pod pogojem, da ne načrtuješ napada na bančni vagon."

Nič veselega se ne zgane v tebi, sklonjene glave se napotiš po ozki makadamski uličici, ki vodi prek travnika in se rahlo vzpenja k železniškim tirom. Presenečen si, ker slišiš, kako s stopali lomiš in družgaš travne bilke. Ko v bližini cvrkutne splašena kobilica, se ti zazdi, da je kriknil otrok. Postal bom maček, ti gre skozi možgane, samodejno dvigneš roke, boječ se, da boš opazil, kako ti dlani kosmatijo in se ti prsti krivijo. Vse je v redu, členki so členki, nohti so nohti. Streseš z glavo, da bi pregnal blodne misli.

Onstran proge so v ravni vrsti zasajeni divji kostanji, ki spomladi prelepo cvetijo, prvi rdeče, drugi belo in tako naprej v neskončnost. V neskončnost, kajti še nikdar ti ni uspelo, da bi jih preštel, čeprav si večkrat poskusil. Misli so ti odtavale drugam ali pa te je zmotil kak drobcen pripetljaj, bežen sprehajalec, mlad študentski parček, ki se je kljunčkal, naslonjen ob hrapavo lubje, pes, ki je revsknil za plotom, osupla muha, ki se je zapletla v pajčevino in se brenčaje zamotavala v smrt. Že dolgo jih ne šteješ več, sem hodiš sam ali z Majem in zmeraj odložiš torbo ob četrtem kostanju, saj ima veje, primerne za plezanje. Ko zlezeš v krošnjo, se počutiš lahkega in vrtoglavega, kot bi te zemeljske reči ne zadevale več. V krošnji drevesa je laže hrepeneti, hrepenenje je nebesno čustvo. In tu so še vlaki, s katerimi potniki za zavešenimi, priprtimi ali spuščeni okni bežijo pred utrujenostjo navad in pred utrujajočo vsakdanjostjo. Noben kraj ni primernejši za odraščanje.

"Koliko je ura?" vprašaš Maja in opazuješ ples svetlob in senc na drhtečem listju.

"Pol enih bo," odvrne.

Čez dvajset minut bo pridrvel ekspres iz Rima, pomisliš. Pravijo, da je Rim večno mesto, zaželi si, da bi te neznana sila dvignila v zrak in odložila na eni izmed njegovih ulic ali trgov. V večnosti te Džek ne bi mogel najti. In tudi če bi te našel: v večnosti ti ne bi mogel do živega.

"Misliš, da Bog obstaja?" vpraša Maj.

Zdrzneš se. Skomigneš. Odkimaš.

"Ne," odvrneš. "Mislim, da obstaja večnost."

"Pazi, pazi," se zasmee prijatelj, "fotosinteza spreminja ljudi v pesnike."

V glavi ti šumi, zvočni vrtinec te spominja na ploskanje v prenapolnjeni koncertni dvorani. Kaj je to? Kaj je to? Listje, ugameš, skoraj prestrašiš se, ko dojameš, da razločiš zvočni odtенок slehernega lista, da slišiš uglašenost tisočih in tisočih zelenih madežev, ki dihalo in se hranijo s sončavo.

"Maj," hlastneš, "se ti zdim podoben mačku?"

"Ne mijavkaj," se zareži, "podoben se mi zdiš kupu nesreče. Lanenemu kupu nesreče."

Ozreš se vanj in mu dolgo dolgo strmiš v oči, prijazne, a kljub temu neznansko tuje skodelice svetlobe. Človeške oči, pomisliš. V tem hipu te

prešine groza, da bo pridrvel vlak iz Rima in da ti bodo, ker imaš priostren sluh, popokali bobniči ali pa boš preprosto umrl od hrupa.

"Pojdiva!" zakličeš. "Pohiti!"

Ko se poslovliš od Maja, imaš do doma nekaj sto metrov. Prečkaš lesen most, ki te vodi prek potoka, kjer si, ko si bil majhen, preživiljal ure in ure. Takrat življenje ni bilo nevarno, ni bilo avtomobilov, ni bilo žveplenega dežja, pedofilov, okuženih injekcij, ni bilo sosedov, bolno zaljubljenih v svojo malomeščansko travico. Ali pa morda nisi vedel zanje? Takratni prijatelji, ki so te posvetili v rabutanje in streljanje s fračami, so v potoku namakali trnke in lovili ribji drobiž. Sedel si med njimi na bregu, dišečem po rmanu, kislicah, ivanjščicah, trpotcu, jetičniku in zlatih in opazoval ščebetajoče lastovice. Molče, s prazno glavo, z lahko dušo. Kje je bil Džek? Je že takrat strahoval mulce iz sosednjih ulic? Se je Džek zasejal in zrasel iz žveplenega dežja in kisle prsti, iz posvinjanega, zapackanega, pobesnega sveta?

Zaviješ okrog ogla, do doma imaš le še nekaj korakov. Hiša je stara, a lepa, predvsem pa varna, varna. Za trdnimi vrati čaka mehka mama. V njenih očeh je jok minulega in smeh sedanjega. In naklonjenost. Naklonjenost, ki presega globino avgustovskega zvezdnega neba. Čemu imaš noge težke, od kod se je v sklepe naselila nerazumljiva, prav nič mačja okornost? Prišel boš, jo pogledal in ji vse skupaj razložil. Da ti je nesramen, primitiven ponavljajč nagnal strahu v kosti. Da si pokleknil pred njim. Pred grobstvo. Da še nisi in še dolgo ne boš moški, ampak otrok, ki prosi za pomoč.

Nisi moški, ne boš moški. Po svoji krivdi: nisi lovil rib in nisi se mlatil z vrstniki, ampak opazoval vlake in štel cvetoče kostonje. In po mamini krivdi: naredila te je iz premehkega testa, te učkala in uspavala z ljubeznijo. Če bi bil mačkon, bi usločil hrbet, v kremplje bi ujel blisk in grom divjih prednikov, neranljivost nagona, ki v soočenju z nevarnostjo ne priznava močnejših, pregnal bi pse goniče. Pregnal bi Džeka zalezovalca.

Dotakneš se vrtnih vrat. Čutiš, kako les še vedno diha pod obarvano površino, les, mačji zaščitnik. Za ograjo raseta veliki tisi, njun vonj te

spominja na Kitajsko. Čeprav nikoli nisi bil tam. Ampak zdaj, ko se spreminjaš v mačka, veš, da v tisah ne gnezdiijo cesarjevi slavčki, ampak vrabčki in kosi. Prvi dišijo po še mlečnih lešnikih, drugi po rožičih.

Pred stranišnimi vrati si, čakaš, s hrbtom obrnjen v globino hodnika. Zreš skozi okno, oddaljeno kakih deset korakov. V resnici sploh ni okno, ampak steklena stena, podzidana do višine pasu. Levico skrivaš v žepu, pod prstnimi končiči čutiš oljnato gladkobo bankovcev. Brez strahu čakaš. Zdaj si maček.

Ker slišiš tudi s hrbtom, veš, da je prišel po stopnišču in zavil na hodnik. Bliža se ti. Zasučeš se, se nasloniš na podboj in mu smehljaje strmiš v zenice. Vidiš, kako se postopno, milimeter za milimetrom ožajo, kajti svetloba je vse močnejša.

"Lepo, da te vidim, Lan poklapan."

Molčiš.

"Si prinesel?"

Pokimaš.

"Potem pa vstopi. Kaj čakaš? Da zrastejo obresti? Ajde, mali, lulat pa roke umit."

Hoče te potisniti v stranišče, a se ne daš. Odskočiš in zapihaš. V njegovih šarenicah opaziš sled presenečenja, zmede in negotovosti.

"Ujemi me, butasto ščene!" zakričiš, izvlečeš denar iz žepa in se poženeš proti stekleni steni na koncu hodnika.

Slišiš, kako renči od besa in divje sopiha za tabo. Širi smrad po pasji togoti in neumnosti, zato veš, da ti bo uspelo. Togota ga dela neumnega, neumnost ga dela togotnega. Nobene možnosti nima. Skozi šipo vidiš praznino svetlobe. To je večnost, o kateri si govoril Maju.

Pred stekleno steno se sunkoma, po mačje gibčno ustaviš in dvigneš roko z bankovci v višino Džekovih oči. Za hip se zastrmi vanje. Dovolj, da zamudi čas, ko bi se še lahko ustavil. Na ustnicah brbončice pene. Pravi buldog, pomisliš. Njegove oči postajajo vse bolj okrogle in izbuljene, v njih se grožnja, jeza, lakomnost in vsa druga čustva umikajo paniki. Ko pridrvi do tebe, te zgrabi za majico. Hoče se ustaviti. Njegova kolena udarijo

ob podzidek. Zavrti se kot pajac, z glavo raztrešči šipo. Kosci stekla brizgnejo v svetlobo, podobni slapu dragocenih ogrlic.

Čutiš, da letiš. Džek, čigar pogled je razpokan zaradi bližajoče se bolečine, te še vedno stiska za majico. Telesi v loku režeta praznino. Dovolj časa imaš, še dve nadstropji časa. Zakričiš od slasti. Premagal si to prekleto mrcino!

S kremplji se mu zariješ v roko. V hipu spusti majico. Elegantno se obrneš na trebuh in iztegneš vse štiri šape. Ni te strah. Niti malo ne. Saj si maček!